

"Nollvision" målet för nätbolagen

En "nollvision" är det långsiktiga målet för nätbolagen. Vägen dit är lång och kostsam. Men det förutsätter att elbranschen och beslutsfattarna kan komma överens om förutsättningarna för att nå dit.

DISKUSSIONEN om leveranssäkerhet blir allt hetare. Senare tiders elavbrott och debatten om hur regleringen av näten ska gå till har bidragit till detta. Den regleringsmodell som ska användas måste ge utrymme för bolagen att underhålla näten och att investera. Den aktuella diskussionen om kommande nätreglering får därmed inte inrymma onödiga hinder.

Det beslutet lämnade Svensk Energis VD Bo Källstrand vid ett möte med näringsminister Leif Pagrotsky nyligen. Senare vintrars elavbrottsproblem har till avgörande del handlat om oisolerade ledningar i skogsterrängen, totalt ca 57 000 kilometer ledningar.

Sedan tidigare finns en överenskommelse med regeringen om offensiva insatser som säger att bolagen ska röja ikapp speciellt utsatta områden inom fyra år och att de aktuella nätsträckorna ska byggas om. Detta beräknas ta ungefär 20 år och kosta 10-15 miljarder kronor. Insatserna har

redan gett resultat. Avbrottens omfattning i vinter har minskat väsentligt.

Halverad åtgärdstid

Vid mötet med regeringen redovisade elbranschen utökade insatser jämfört med den gällande överenskommelsen. Det innebär att elbranschen frivilligt tar på sig att öka tempot och halvera tiden för åtgärderna.

Frågan är starkt kopplad till den aktuella debatten kring kommande reglering av nätverksamheten i landet. Statens Energimyndighet arbetar just nu med att slutligt utforma detaljerna kring vad som kallas nätnyttomodellen. Detaljinnehållet i den kommande nätnyttomodellen riskerar, enligt branschen, att allvarligt störa arbetet mot att förverkliga "nollvisionen". Bo Källstrand påpekar att elkunderna vill ha el, inte avbrottsersättning:

– Branschen har i flera år fört en dialog med Energimyndigheten om hur nätnyttomodellen ska utformas. Vi är ense om att grundtanken

bakom denna är riktig. Däremot återstår problem som branschen oroas över. De tankar som Energimyndigheten just nu arbetar med begränsar möjligheterna att frigöra kapital för framtida investeringar. På det sättet leder modellen åt fel håll. Såsom den nu är utformad blir effekten närmast en "strypsnara" för det stora investeringsbehov som alla är ense om finns. Detta måste lösas, innan nätnyttomodellen i slutlig form förverkligas.

Bo Källstrand framhåller att eldistributionen i Sverige håller en god nivå, med hög leveranssäkerhet och låga priser, även vid en internationell jämförelse. Infrastrukturen är viktig och branschen är beredd att satsa hårt för att nå målet:

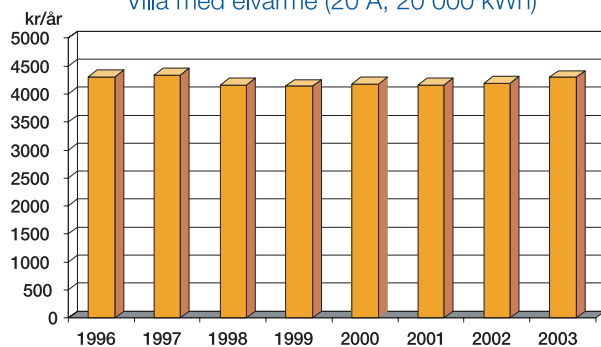
– Vi vill åstadkomma robusta distributionsnät för att svara upp mot kundernas och samhällets högt ställda krav. Den slutliga regleringsmodellen, som ska återspeglas i nätnyttomodellen, måste därför stämma överens även med dessa krav. Vårt samhälle är så beroende av el, att vi inte kan vara nöjda så länge fel förekommer. Det är vår "nollvision".

KALLE KARLSSON

kalle.karlsson@svenskenergi.se

Nätтарiffer 1996-2003

Villa med elvärme (20 A, 20 000 kWh)

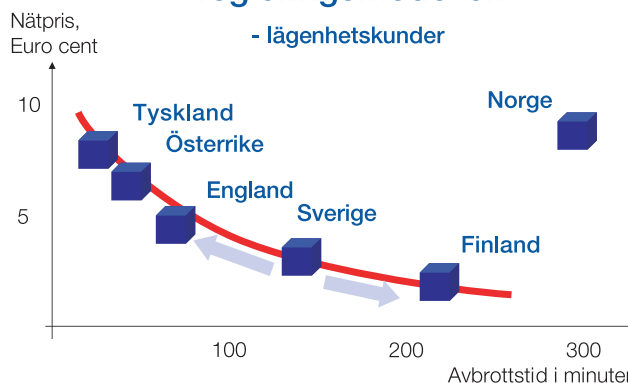

Förändring 1996-2003, 0 %. Inflation 1996-2003, 8 %.
(Uppgifter från Energimyndigheten)

Sedan avregleringen 1996 har regeringen fokuserat på låga nätpriser. De har varit konstanta sedan dess.

Branschens insatser styrs av regleringsmodellen

- lägenhetskunder

Sambandet mellan nätkostnad och leveranssäkerhet (här mätt i avbrottstid i minuter per år för lägenhetskunder) är tydligt. Sverige har låga nätpriser jämfört med flera andra länder. Åt vilket håll ska Sverige gå?

Modellen inte klar – för tidigt att lova pengar tillbaka

Överdirektör Håkan Heden på Energimyndigheten har uttalat sig i radio om återbetalning av pengar till elkunder på grund av för höga nätavgifter. Svensk Energi menar att det är för tidigt att uttala sig i dessa frågor innan nätnyttomodellen är klar. Uttalandet baseras på testkörningar med en modell som långt ifrån är färdigutvecklad.

På myndighetens hemsida beskriver Håkan Heden svårigheterna med nätregleringen, att objektivt bedöma hur hög en skälig avgift är och att förutsättningarna varierar i de cirka 180 lokala elnäten. Dessutom finns en risk att monopolföretag försöker "rädda" oskäliga vinster genom att försämra produkten, enligt Heden.

Svensk Energi tar bestämt avstånd från den sista misstanken och förutsätter att detta inte är myndighetens officiella bild av hur nätverksamheten bedrivs i Sverige.

Stadsnät i Thailand. Kanske de billigaste som går att bygga, men knappast de leveranssäkraste.

Svensk Energi:

NÄTNYTTOMODELLEN MÅSTE RIKTA SIG MOT FRAMTIDEN

Elbolagen måste ges förutsättningar att bedriva underhåll av näten och att investera. Den skäliga nätnyttomodellen, som håller på att utvecklas tar inte hänsyn till detta, enligt Svensk Energi. Det finns en risk att nätnyttomodellen ger sämre nät i framtiden.

FRÅN OCH MED 2003 gäller nya regler om skäliga nättariffer enligt ellagen. Elkundernas avgifter ska bedömas enligt nätnyttomodellen. Modellen utvecklas av Energimyndigheten i samarbete med elbranschen.

Modellen, som enligt planerna ska börja gälla i sommar, bygger på att nätföretagen matar in verkliga data för 2003 från sina nät till nätnyttomodellen. Modellen beräknar ett fiktivt nät med hjälp av teoretiska ansatser. Kostnaderna för det fiktiva nätet räknas fram och jämförs med företagets intäkter. På så vis ska modellen visa om tarifferna ligger rätt.

Rätt princip – fel styrning

Svensk Energi stödjer principen, att jämföra prestanda med pris, men modellens utformning styr fel. Nätnyttomodellen är fortfarande ute på remiss. Det pågår fortlöpande en diskussion mellan Energimyndigheten och energibolagen om hur modellens utformning kan påverka möjligheter till underhåll och investeringar i näten.

Såsom nätnyttomodellen hittills presenterats riskerar den att resultera i försämrad kvalitet på eltillförseln. Generellt är det viktigt att samhälle, myndighet och bransch gemensamt utgår från hur framtidens nät ska se ut. Tre delar i modellen måste förändras:

- det måste vara verklighetens elnät, inte ett teoretiskt, som ligger till grund för bedömning av skäligheten i drift- och underhållskostnader
- modellen måste på ett tydligare sätt ta hänsyn till behovet av kvalitet i näten - ett kvalitets- eller kundnöjdhetsindex måste finnas med
- modellen måste medge nätföretagen en möjlighet till marknadsmässig avkastning - tillräckligt kapital måste således kunna satsas så att näten kan uppfylla morgondagens krav.

Det är inte rimligt att nätregleringen ensidigt fokuserar på lägre tariffer, vi måste utgå från de krav som morgondagens elanvändare kommer att ställa på kvalitet och tillgänglighet, menar Svensk Energi.

Samhällets elberoende har ökat starkt under senare år på grund av bl a datorisering, automatisering och effektivisering inom många samhällssektorer och ökningen fortsätter. Bara under de senaste tio åren har elkundernas kostnader vid ett elavbrott ökat med 50-100 procent. Sverige har idag mycket låga nättariffer i ett nordiskt och europeiskt perspektiv. Däremot måste leveranssäkerheten förbättras på en del håll.

KALLE LINDHOLM

kalle.lindholm@svenskenergi.se

Dubbel VD belastar utan att berika

Delbetänkandet El- och naturgasmarknaderna (SOU 2003:13) kräver att elnäts- och elhandelsbolag i samma koncern ska ha skilda VD:ar och styrelseledamöter. Detta skapar enligt Svensk Energi sämre konkurrens och minskad mångfald på elmarknaden.

EL- OCH GASMARKNADSUTREDNINGEN tycker inte att Sverige ska utnyttja EU:s möjlighet att undanta bolag med färre än 100 000 kunder från reglerna mot korssubventionering mellan nät- och handelsföretag. Strängare regler föreslås för svenska koncerner, oberoende av storlek. Därmed frångås EU:s ambition att inte i onödan fördyra för mindre bolag.

– Det finns över 80 mindre elbolag i Sverige som har gemensam VD/styrelse för sina handels- och nätverksamheter. Vi har inga som helst indikationer på att detta skulle leda till någon korssubventionering. Inga sådana fall har påvisats under de åtta år elmarknaden varit avreglerad, säger Svensk Energis VD Bo Källstrand.

Många av de aktuella bolagen skulle få svårt att bära extrakostnaderna för separat VD och styrelse i de båda bolagen. Effekten blir att främst små elhandelsföretag med lokal förankring slås ut. En sådan utveckling skulle försämra konkurrensen och minska mångfalden på elmarknaden på ett olyckligt sätt.

– Många av de aktuella elbolagen har kanske bara något tiotal anställda totalt. Att då tvingas tillsätta två VD-ar och dubbla styrelser är absurt. Det leder

Illustration: Lasse Widlund

till ökade kostnader utan att det tillför verksamheten någonting. EU har insett detta och vi förstår inte varför vi inte skulle kunna följa EU:s syn, menar Bo Källstrand.

Övriga nordiska länder – som liksom Sverige har många små elbolag – väljer att utnyttja EU:s undantag och undviker därmed att kräva dubbla VD:ar i småbolag.

– Här vore det på sin plats med en nordisk samsyn! Vi har ju en gemensam nordisk elmarknad och borde rimligen kunna ha samma syn på detta, avslutar Bo Källstrand.

KALLE LINDHOLM
kalle.lindholm@svenskenergi.se

Det lilla bolaget: "förödande både för företag och kunder"

Olavi Timonen, styrelsemedlem i VB-energigruppen i Ludvika, med färre än 100 anställda och fyra fristående bolag inom områdena energi, nät, kraft och värme, har åsikter i dubbla VD-frågan:

Om de föreslagna reglerna träder i kraft så hamnar de mindre energibolagen i ett vakuum. Kostnadsstegringar kommer att ställa de olika delarna i en situation vars konsekvenser blir förödande både för företagets delfunktioner såväl som för dess differentierade kundkategorier.

I ett mindre energibolag ger möjligheten till samordning under en och samma administration en överlägset mera kostnadseffektiv drift, underhåll, service och administration än vad en "split" tillåter.

Små energibolag tål inte att utsättas för interna konfliktskapande relationer mellan enheter där kravet på ageranden ställs på sin spets mellan de olika delfunktionerna. Det påverkar relationerna mellan delarna i en bolagsgrupp och samarbetet slås sönder eftersom det på nära håll blir bevakande, konstlat och utan udd.

Vårt bolag verkar i en region med liten och väl utspridd befolkning. Det är av stor betydelse att styrnings-, administrations- och servicefunktionerna inte tillåts växa bara för att skapa en viss form av bolagisering mot misstankar om samordningsmässigt missbruk.

De mindre energibolagens välmåga och utvecklingsmöjlighet måste ges en chans att överleva. Även småskalighet är levnadsstandardhöjande om den ges möjligheten att finnas till!

Nytt från skolfronten: FLERA PROJEKT SKA ÖKA INTRESSET FÖR ENERGI

Svensk Energi arbetar med projekt för att öka intresset hos ungdomar att söka sig till energibranschen, men också för att öka kunskaperna om energi hos både elever och lärare.

I TIDER DÅ INTRESSET för teknisk utbildning konkurrerar med andra områden om framtidens arbetskraft prövar Svensk Energi flera metoder för att öka intresset för energiområdet.

Kurs i samverkan med lärarhögskolan i Stockholm (LHS)

Under höstterminen 2003 har ett 30-tal yrkesverksamma och blivande lärare gått kursen "Energi och hållbar utveckling". Kursen, som ger 5 högskolepoäng, tar upp samhällets långsiktiga mål för en tryggad energiförsörjning och ekologiskt hållbar utveckling. Föreläsare från branschen ger teoretiska grunder som varvas med laborationer, projektarbete och en tvådagars studieresa till produktionsanläggningar. Kursen har utvärderats av deltagarna och fått mycket gott betyg.

"Energilådan"

Elever i åk 8 och 9 vid Paradisskolan i Trollhättan har använt en "Energilåda" som innehåller ett antal laborationssatser för att belysa olika energi-

slag. Enligt ansvarige lärare Håkan Jensen har eleverna varit mycket vettiga och intresserade. Planerna är att lådan ska spridas över landet.

Framtidståget

Från september till november månad deltog Svensk Energi och

flera energiföretag i den mobila mässan Framtidståget. Ett 40-tal orter besöktes där åk 9-elever fick information om olika branscher och ortens företag. Mellan 500-900 elever per dag besökte mässan tillsammans med lärare samt studie- och yrkesvägledare. Flera av besökarna på mässan har tagit kontakt med Svensk Energi efteråt för att få mera information.

Framåtblick – mer tjejer

För att få kvinnor/flickor intresserade av branschen och passande utbildningar planerar Svensk Energi att starta kurser speciellt för flickor under året. Ihop med Kungliga Tekniska Högskolan, Lärarhögskolan och Utbildningsförvaltningen i Stockholm, ska sommarkurser starta för flickor.

GUNILLA HARRYSSON-NELLEVD
SKOLANSVARIG, SVENSK ENERGI

Läs om:

"Jobb i energibranschen"

Svensk Energi ger ut en 20-sidig trycksak där unga i branschen presenterar sig och sina arbetsuppgifter.

Intresserad? Kontakta:
gunilla.nellevad@svenskenergi.se

Nej du, Aristoteles! Kvinnor är framtiden

BILDEN OVAN är hämtad ur Gunilla Harrysson-Nellevads föredrag på Energitinget i Eskilstuna om genusperspektivet. Energibranschen är en extremt mansdominerad värld där vi bara kan hoppas att alla upprop och satsningar leder till att fler tjejer blir intresserade av att arbeta i branschen.

För visst är det roligare med jämnare fördelning på en arbetsplats och visst gynnar det verksamheten om fler kvinnor får vara med och bestämma. Med största sannolikhet bidrar fler kvinnor i branschen till nya affärsmöjligheter,

inte minst genom en ökad förståelse för marknaden och kunderna.

Bara att erkänna att här finns mycket att göra. Teknik har länge betraktats som en självklart manlig domän, där innehållet styrts av männens prioriteringar och synsätt. Vi måste satsa ännu mer just på tjejerna, genom speciella kurser t ex. Jag tror att kvinnor på egna meriter och unik kompetens blir en mycket stor del av framtiden i många tekniska branscher, även energibranschen.

KALLE LINDHOLM, REDAKTÖR